Лисак В.
студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доцент, доцент
кафедри цивільного права і процесу ЗУНУ
Зайцева-Калаур І. В.

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ОДНА ІЗ СФЕР ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Європейський Союз – співдружність незалежних демократичних держав, які спільно об'єдналися для досягнення миру та процвітання європейської спільноти. Водночас, реалізація цілей та завдань даного об'єднання є неможливою без провадження усіма державами-членами визначеної спільної політики в окремих сферах суспільного життя. Європейський Союз (ЄС) діє у 35 різних напрямках, серед яких сільське господарство та розвиток сільської місцевості, енергетика, міжнародні відносини та безпекова політика, освіта і навчання, економіка, фінанси та євро, екологічна політика та ін. Не менш важливе місце у функціонуванні ЄС займає і міграційна політика.

Міграційна політика ЄС є значущим фактором забезпечення національної безпеки, соціально-економічного розвитку та стійкості правових систем його держав-членів. Саме від ефективного регулювання міграційних відносин залежить політична, економічна та соціальна стабільність у суспільстві. ЄС завжди вважався особливим центром міграційного тяжіння. Однак, реалії сьогодення свідчать про певну нездатність якісного регулювання нових міграційних викликів, одним з яких є міграційна криза ЄС 2015 року. Саме тому, глибокий аналіз та дослідження питання правового впорядкування міграційних відносин ЄС, обґрунтування важливості ефективного вдосконалення затверджених положень міграційної політики Спільноти є досить актуальними та заслуговують на особливу увагу.

Під міграційною політикою прийнято розуміти систему норм, принципів та дій, за допомогою яких здійснюється регулювання міграційних процесів. Основною метою такої діяльності є контролювання міграційних потоків, обмеження припливу або відтоку біженців і нелегалів, стимулювання припливу економічно ефективного людського капіталу – наукових кадрів і висококваліфікованих фахівців різних галузей [4, с. 55].

Попри відмінний економічний потенціал держав-членів ЄС, вони формують єдине міжнародне інтеграційне об'єднання, ключове місце в якому займає і вирішення міграційних питань. Варто зазначити, що основним підґрунтям ефективного здійснення загальноєвропейської міграційної політики є, перш за все, дотримання всіма державами-членами ЄС системи вироблених принципів щодо регулювання міграційних відносин [2, с. 326].

В науковій літературі дослідники виділяють основні принципи міграційної політики. Як-от: принцип чіткості та прозорості системи правил та процедур міграції, який забезпечує легальну імміграцію; принцип відповідності економічної імміграції потребам ринку праці ЄС; принцип солідарності, що передбачає взаємну довіру та справедливий розподіл відповідальності між країнами-членами; принцип інтегрованості охорони кордону та адекватності візової політики; принцип запобігання нелегальній міграції [2, с. 326].

Крім того, правова регламентація міграційної політики ЄС здійснюється на основі нормативно-правових актів ЄС, зокрема: конвенцій, протоколів, директив, постанов, рекомендацій, проектів, програм, тощо.

Визначальними документами міграційної політики щодо фундаментальних елементів управління інтеграційними процесами, свобод та прав громадян в Європейського Союзу є Договір про функціонування Європейського Союзу, остання версія якого представлена в Лісабонській угоді, укладеній 2007 р., Хартія основних прав Європейського Союзу, Шенгенські acquis та ін. Щодо регламентації правового статусу біженців і шукачів притулку, то ключовими нормативно-правовими актами є Женевська конвенція про статус біженців 1951 р., Директива Ради 2003/9/ЄС від 27.01.2003 р. «Про встановлення мінімальних стандартів прийому шукачів притулку в державах-членах» [5, с.17-18].

Регулювання інституційних механізмів надання статусу біженців або шукачів притулку, втілення їх гарантій та прав відбувається відповідно до Директиви 2013/32/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26.06.2013 р. «Про загальні процедури надання та скасування міжнародної охорони»; Регламенту Ради (ЄС) № 343/2003 від 18.02.2003 р. «Про встановлення критеріїв та механізми визначення держави-члена, відповідальної за розгляд заяви про надання притулку, яка подана в одній із держав-членів громадянином третьої країни» та ін. Водночас, дотримання факторів прямого обмеження нелегальної міграції здійснюється згідно із Директивою 2009/52/ ЄС Європейського парламенту та Ради від 18.06.2009 г. «Про встановлення мінімальних стандартів по відношенню санкцій та заходів до роботодавців громадян третіх країн, які перебувають нелегально» тощо [5, с. 18].

Керівництво європейської спільноти прикладає багато зусиль для правового регулювання політики у галузі міграційних відносин, видаючи вищезазначені та інші нормативно-правові акти. Однак, реалії сьогодення свідчать про характеристику цих документів, як таких, що не відповідають сучасним викликам масової міжнародної міграції та збільшенню потоків біженців. Яскравим свідченням є ситуації, що виникли в 2014–2015 рр. Саме війна в Сирії, нестабільне становище в країнах Близького Сходу, різкий занепад рівня життя багатьох африканських країн, загострення збройної небезпеки в країнах Азії стали

основними причинами виникнення міграційної кризи ЄС. Так, у 2015 р. до Європи прибуло більше 1 млн. осіб, що перевищує показник міграційних потоків 2014 р. майже в 4 рази [4, с. 56].

Вказані чинники міграційної кризи мали наслідком неоднаковий поділ мігрантів у країнах Європейського Союзу, спричинивши занадто велике навантаження, зокрема, на Італію та Грецію. Саме тому, ЄС, застосувавши ч. 3 ст. 78 Лісабонського договору, розробив принцип квотного розподілу мігрантів. Згідно із цим планом, інші країни ЄС – Іспанія, Німеччина, Франція, Польща тощо добровільно погодилися прийняти до себе мігрантів, тим самим здійснивши спробу рівномірного розподілу мігрантів [1, с. 278].

Особливої уваги потребує дослідження проблеми ЄС у сфері міграції щодо нестачі молодих і висококваліфікованих кадрів. Рух компетентної робочої сили в межах ЄС є невеликим, саме тому країни-члени ЄС приваблюють кваліфікованих працівників із третіх країн. Одним із інструментів такого залучення є впровадження в ЄС «Блакитної карти», яка слугує аналогом американської «Зеленої карти». Основним завданням «Блакитної карти» є не просто полегшити висококваліфікованим спеціалістам в'їзд до країн-членів ЄС, а й сприяти їх прибуття саме в ті країни, де вони найбільше потрібні. Кожна країна, що входить в ЄС, сама визначає, якого роду фахівці і в якій кількості їй потрібні [3, с. 76].

Таким чином, для вдосконалення політики ЄС у сфері міграційних відносин пропонується встановити обмеження міграційного потоку на загальноєвропейському рівні; посилити регулювання перетину кордону біженцями; переглянути законодавство щодо нелегальних мігрантів, а також уніфікувати загальноєвропейське законодавство та законодавство окремих країн-членів у відповідності з потребами сьогодення.

Список використаних джерел

1. Безушко М. С. Міграційна політика ЄС: виникнення та проблеми сьогодення. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020. № 1. С. 276-278.
2. Демчишина В. Р. Принципи міграційної політики Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права.* 2018. № 4. С. 325-328.
3. Єлейко І. В. «Блакитна карта» як інструмент залучення висококваліфікованої робочої сили країнами-членами ЄС. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського.* 2014. № 2. С. 76-80.
4. Пак Н. А. Міграційна політика Європейського Союзу: проблеми і перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* 2017. № 6 С. 54-57.
5. Шелемба М. Трансформація міграційної політики ЄС на початку XXI ст. *ГРАН.* 2019. № 22(4). С. 15-24.